

ZESZYT NR 2 (2011)

ekonomia międzynarodowa

zeszyty naukowe SKN TIAL

Studenckie Koło Naukowe

Dolaryzacja Ekwadoru – przyczyny, przebieg, implikacje ekonomiczne

Justyna Wieloch¹

Ekwador jest jednym z trzech państw Ameryki Południowej (obok Panamy i Salwadoru), który zrezygnował z własnej waluty na rzecz dolara amerykańskiego (USD). Po przyjęciu nowego środka płatniczego gospodarka Ekwadoru przeszła znaczną transformację, co miało swoje implikacje w sferze społeczno-politycznej. Kwestią kluczową jest rozstrzygnięcie, czy rezygnacja z krajowego sucre przyniosła trwałe zmiany na lepsze, czy też jedynie tymczasowo rozwiązała problemy będące przyczyną podjęcia decyzji o dolaryzacji. Wydaje się, że dekada, która minęła od zmiany reżimu kursowego, to odpowiedni czas, by rozstrzygnąć „opłacalność” przeprowadzonej reformy. Ekwador jest drugim krajem w Ameryce Łacińskiej, który zmienił oficjalny środek płatniczy na dolara amerykańskiego², jednak motywy i skutki dolaryzacji są specyficzne dla każdego z tych państw, przez co władze nie mogły przeprowadzić reformy, bazując na doświadczeniach Panamy.

Celem artykułu jest wskazanie motywów zmiany reżimu kursowego w Ekwadorze oraz analiza korzyści i kosztów przeprowadzonej reformy w perspektywie krótko- i długookresowej. Badanie dotyczy zarówno zmian politycznych, w tym szczególnie stabilności władzy oraz istniejących tendencji politycznych, jak również ewolucji systemu gospodarczego w skali mikro- i makroekonomicznej. Ponadto w artykule zostały przedstawione zmiany zachodzące w społeczeństwie ekwadorskim po wprowadzeniu dolara oraz zagrożenia, z jakimi muszą zmierzyć się obywatele po wymianie oficjalnego środka płatniczego. W pierwszej części pracy opisano teoretyczne przesłanki zmiany reżimu kursowego oraz dokonano ich weryfikacji w kontekście sytuacji gospodarczo-politycznej Ekwadoru. Kolejna część opracowania została poświęcona implikacjom politycznym, gospodarczym i społecznym dolaryzacji, których analiza pozwoliła wskazać korzyści i koszty, jakie gospodarka i obywatele musieli ponieść w związku z wprowadzeniem nowego środka płatniczego.

Teoretyczne przesłanki przyjęcia obcej waluty

Literatura wyróżnia trzy podstawowe motywy, którymi kierują się władze, podejmując decyzję o przyjęciu waluty innego kraju (Jameson, s. 3). Pierwszy z nich nawiązuje do teorii optymalnego obszaru walutowego (OCA – *Optimal Currency Area*), a więc takiego, w którym obowiązywanie wspólnej waluty nie zmniejsza dobrobytu państw tworzących obszar.

¹ Justyna Wieloch – doktorantka w Katedrze Wymiany Międzynarodowej, absolwentka kierunku Stosunki Międzynarodowe na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym oraz kierunku Logistyka na Wydziale Zarządzania UŁ.

² Jako pierwsza dolara wprowadziła Panama w 1994 roku, następnie Ekwador w 2000 roku oraz Salwador (rok później).

Po raz pierwszy określenia „optymalny obszar walutowy” użył w 1961 roku Robert Mundell, który wskazał, że obszar walutowy może obejmować region niepokrywający się z granicami geograficznymi poszczególnych krajów. Definiując warunki tworzenia OCA, autor podkreślił kluczową rolę mobilności czynników produkcji, w tym w szczególności pracy (Mundell, s. 661). Tłumacząc ideę OCA, ekonomista wskazał, że reżim kursowy obowiązujący w danym regionie nie jest odpowiedni, jeśli wpływa na wzrost poziomu bezrobocia w jednej z jego części lub jeśli z tego powodu inna część zmuszona jest do akceptacji wyższego poziomu inflacji, która ma przeciwdziałać spadkowi zatrudnienia. Gdy na danym obszarze występuje przesunięcie popytu na produkty pochodzące z regionu A w kierunku dóbr z regionu B, a poziom cen i płac jest stały, powstaje presja inflacyjna w regionie B oraz wzrost poziomu bezrobocia w regionie A. Jeśli obszary te posiadają sztywny kurs walutowy³, wymagana jest implementacja mechanizmu dostosowawczego, pozwalającego na przywrócenie równowagi. Mundell podkreślał rolę mobilnej siły roboczej przyczyniającej się do przywrócenia równowagi bilansu płatniczego. W przypadku wysokiego poziomu mobilności pracy czynnik ten migruje z regionu A do regionu B, co redukuje bezrobocie oraz presję inflacyjną, a posiadanie odmiennych kursów wymiany nie jest konieczne, gdyż wspólna polityka monetarna satysfakcjonuje obydwie strony.

Mundell twierdził, że w warunkach wysokiego poziomu mobilności siły roboczej wewnątrz regionu powinien obowiązywać sztywny kurs wymiany w obrębie obszaru oraz płynny kurs w relacji z pozostałymi krajami. Autor podkreślał znaczenie elastyczności cen oraz płac, stanowiących mechanizm stabilizujący szoki popytowe, których obecność w gospodarce, podobnie jak mobilność siły roboczej, powoduje, że wprowadzanie zmian w kursie wymiany nie jest konieczne.

Jednym z krytyków omawianej teorii był Ronald McKinnon, który w 1963 roku podzielił opisywany przez prekursora teorii warunków mobilności czynników produkcji na mobilność w sensie geograficznym, która odnosi się do przemieszczania pomiędzy regionami, oraz na mobilność pomiędzy gałęziami przemysłu. Autor przedstawił przypadek, w którym czynniki produkcji nie są mobilne pomiędzy regionami, każdy z obszarów specjalizuje się w innym przemyśle, a geograficzny i międzyprzemysłowy brak mobilności jest trudny do rozróżnienia. W przypadku ujemnego szoku popytowego w regionie B zapotrzebowanie na produkty pochodzące z tego obszaru spada, a jeśli kraj B potrafi produkować towary typowe dla państwa A, na które popyt rośnie, przesunięcie czynników produkcji między regionami nie jest wymagane. Jednak jeśli kraj B nie jest w stanie produkować towarów charakterystycznych dla obszaru A, przesunięcie czynników produkcji z kraju B do A stanowi mechanizm zapobiegający spadkowi dochodów w regionie B. McKinnon, podobnie jak Mundell, wskazuje, że jeśli pomiędzy obszarami występuje znaczna mobilność czynników produkcji, obszary te powinny utworzyć wspólny obszar walutowy.

McKinnon podkreślał, że kluczowym kryterium utworzenia OCA jest stopień otwartości gospodarki rozumianej jako stosunek dóbr handlowych (będących przedmiotem wymiany międzynarodowej) i niehandlowych (wyłączonych z obrotu międzynarodowego, np. aktywa użyteczności publicznej) (McKinnon, s. 3). Ekonomista wskazywał, że im bardziej gospodarka danego kraju jest otwarta, tym więcej korzyści wynika z posiadania stałego kursu wymiany, a im bardziej zamknięta, tym opłacalność stosowania kursów płynnych jest większa. Intensywniejsza współpraca z zagranicą może powodować, że ceny importowanych dóbr przełożą się na podwyższenie kosztów życia w kraju. Efekt ten ogranicza iluzję pieniężną, a zatem wysokość dochodów oraz cen jest silnie uzależniona od kształtowania się kursów walut. Zmiany kursowe powodują dostosowanie tych wskaźników, co ozna-

³ Skrajnym przykładem sztywnego kursu walutowego jest przyjęcie obcej waluty. W tekście pojęcia traktowane są zamiennie.

cza, że wahania cen walut są mniej efektywnym mechanizmem dostosowawczym, a także w mniejszym stopniu wpływają na zmianę warunków handlu. W przypadku małej gospodarki otwartej na współpracę z zagranicą korzystniejsze jest przystąpienie do wspólnego obszaru walutowego. W celu rozwiązania problemów z bilansem płatniczym w krajach charakteryzujących się wysokim wskaźnikiem stosunku dóbr handlowych do niehandlowych, należy stosować alternatywne instrumenty, takie jak polityka fiskalna.

W 1969 roku kolejny ekonomista, Peter Kenen, rozszerzył założenie o mobilności czynników produkcji, definiując pewne zastrzeżenia wobec teorii Mundella. Przede wszystkim ekonomista wskazał, że mobilność pracy musi zachodzić w warunkach homogeniczności tego czynnika produkcji lub też, że poszczególne regiony należące do OCA muszą zgłaszać zapotrzebowanie na podobne umiejętności. Ponadto Kenen poddaje w wątpliwość prawdopodobieństwo, że mobilność czynników produkcji może przywrócić bilans płatniczy do właściwego poziomu w regionie, nawet jeśli korzystnie wpływa na kształtowanie się stopy bezrobocia. Ostatnie zastrzeżenie sformułowane przez ekonomistę dotyczyło faktu, że regiony, o których pisał Mundell, nie znajdują odzwierciedlenia na mapach geograficznych i muszą być identyfikowane według danych dotyczących wielkości nakładów i produkcji.

Oprócz wskazania nieściśłości w teorii Mundella Kenen wprowadził kryterium dywersyfikacji produkcji, mogące determinować – z powodu rzadko występującej doskonałej mobilności pracy – przyjęcie określonego reżimu kursowego (Kenen, s. 11). Jeśli kraj nie różnicuje produkcji i wytwarza tylko jeden towar, który jest również eksportowany, w warunkach szoku popytowego, polegającego na nagłym spadku zapotrzebowania na dany produkt, dochód z eksportu znacznie spada. Obniżenie dochodów może być amortyzowane przez płynny kurs walutowy, gdyż ograniczenie popytu na eksportowane dobra powoduje spadek zapotrzebowania na walutę krajową, a w konsekwencji prowadzi do jej deprecjacji. Opisany mechanizm wpływa na wzrost dochodów, gdyż za każdą jednostkę eksportowanego dobra producent otrzymuje większą ilość waluty krajowej. Analizowany instrument nie może być zastosowany, gdy w gospodarce obowiązuje kurs sztywny, a działania dostosowawcze polegają na obniżeniu płac i cen lub też na redukcji zatrudnienia. Kenen wskazuje również, że doskonała dywersyfikacja gospodarki przejawia się dywersyfikacją eksportu, a każda z gałęzi gospodarki jest narażona na gwałtowne załamanie. Jeśli zakłócenia te nie są skorelowane, a ich kierunek jest różny, efekt netto poprawia stabilność eksportu. Jednak jeśli gospodarka doznaje szoku makroekonomicznego, nie występuje efekt „znoszenia się” skutków nieskorelowanych zakłóceń, a dywersyfikacja eksportu nie chroni kraju przed spadkiem dochodów z tytułu sprzedaży towarów za granicę. Państwa, których produkcja jest wystarczająco zróżnicowana, mogą ponosić niskie koszty rezygnacji z waluty krajowej i czerpać korzyści z wprowadzenia wspólnego środka płatniczego.

Dywersyfikacja produkcji charakteryzuje zwykle kraje duże, zaspokajające w większym stopniu własne potrzeby niż państwa małe, których sektor eksportowy również jest mniejszy. Z tego powodu zmiany kursu walutowego oddziałują na mniejszą część gospodarki, a ich ostateczny efekt ma ograniczone zasięg i siłę. Oznacza to, że mniejsze kraje, których produkcja jest mniej zróżnicowana, powinny być bardziej otwarte, aby móc eksportować, a pozyskane w ten sposób środki przeznaczać na import potrzebnych produktów. Z powyżej analizy wynika, że zdefiniowane przez Kenena kryterium dywersyfikacji można sprowadzić do określonego przez McKinnona warunku otwartości gospodarki. Należy podkreślić, że jeśli szoki gospodarcze dotyczą wspólnego obszaru walutowego, regionalna integracja polityki fiskalnej umożliwia ograniczenie negatywnych skutków zakłóceń poprzez transfer kapitału pomiędzy krajami (Broz 2005, s. 54–59).

Dodatkowo wskazuje się kryteria polityczne, do których należą: wysoki stopień integracji rynków finansowych, podobny poziom inflacji oraz niska zmienność realnych kursów walutowych (Borowiec 2001, s. 32).

Innym motywem zmiany reżimu kursowego jest postępująca semi-dolaryzacja, polegająca na tym, że w kraju używa się zarówno waluty krajowej, jak i dolara jako powszechnego środka płatniczego (www.forbes.com). Pośrednia dolaryzacja przejawia się rosnącym udziałem aktywów dolarowych w podaży pieniądza ogółem. Może ona wynikać z rosnącej liczby transakcji krajowych rozliczanych w USD bądź też ze zwiększenia wykorzystania depozytów zagranicznych. Wskaźnikami ilustrującymi postępującą semi-dolaryzację jest rosnąca ilość quasi-pieniądza⁴ utrzymywanego w USD, zwiększona wartość depozytów bankowych oraz udzielanych pożyczek (Beckerman 2001, s. 15).

Ostatnią przyczyną jest przyjęcie dolara w celu rozwiązania problemów z walutą krajową. Dotyczy to w szczególności rynków wschodzących, na których dochodzi do zachwiania stabilności kursów walutowych. Większość krajów posiada kurs płynny, co wiąże się z możliwością prowadzenia interwencji walutowych, jednak ze względu na brak zdolności prowadzenia wiarygodnej polityki kursowej, państwa zmuszone są do zmiany reżimu kursowego. Możliwe jest wprowadzenie kursów płynnych bądź też kursu sztywnego, a w szczególności przyjęcie waluty obcej. Dzięki dolaryzacji możliwe jest ograniczanie spreadu pomiędzy krajowymi a zagranicznymi stopami procentowymi, a także wzmocnienie systemu finansowego, przy jednoczesnym zrzeczeniu się prawa do emisji pieniądza oraz rezygnacji z możliwości wpływania na kurs walutowy (Fischer 2001, s. 14–17).

Motywy i przebieg dolaryzacji Ekwadoru

Pierwsze teoretyczne wyjaśnienie zmiany reżimu kursowego nie znajduje zastosowania w relacjach Ekwadoru ze Stanami Zjednoczonymi. Wprowadzone przez Mundella kryterium mobilności siły roboczej nie jest spełnione, ponieważ w latach 1990–1999 jedynie 0,7% obywateli Ekwadoru uzyskało pozwolenie na stały pobyt w Stanach Zjednoczonych (obliczenia własne na podstawie: *2010 Yearbook of Immigration Statistics*, s. 9 oraz www.data.worldbank.org). Szacunkowe dane wskazują, że w Stanach Zjednoczonych w 2000 roku mieszkało 323 tys. Ekwadorczyków, co stanowi około 2,6% populacji, włączając nielegalnych imigrantów, przy czym są to nie tylko obywatele podejmujący pracę (statystyki obejmują dzieci, osoby starsze czy studentów) (www.m.state.gov/md35761.htm). Ponadto gospodarka oraz eksport Ekwadoru nie są zdywersyfikowane, o czym świadczy fakt, że w 2000 roku 43,5% wszystkich sprzedawanych za granicę produktów stanowiły paliwa, a niespełna 17% banany (www.ecuadorexports.com/foreign.htm). Ekwador i Stany Zjednoczone charakteryzuje niski poziom korelacji cykliczności gospodarek, a także relatywnie niski wolumen wymiany handlowej pomiędzy krajami, który pod koniec lat 90. XX wieku wynosił około 40% wobec ponad 60% w 1984 roku (Jameson, s. 4)⁵. Zdefiniowane w toku ewolucji teorii OCA warunki dotyczące zmienności kursów walutowych, poziomu inflacji oraz integracji rynków finansowych również nie są spełnione. O wysokiej zmienności kursów walutowych świadczą: wykres 1., potwierdzający stałą deprecjację waluty, a także wykres 3., ilustrujący niestabilny i wysoki poziom inflacji. Również warunek integracji rynków finansowych nie jest spełniony, gdyż powiązania między Ekwadorem a Stanami Zjednoczonymi w ramach rynku walutowego, kapitałowego i kredytowego nie są silne.

⁴ Quasi-pieniądz to aktywa finansowe o określonej wartości, łatwo wymienialne na pieniądź.

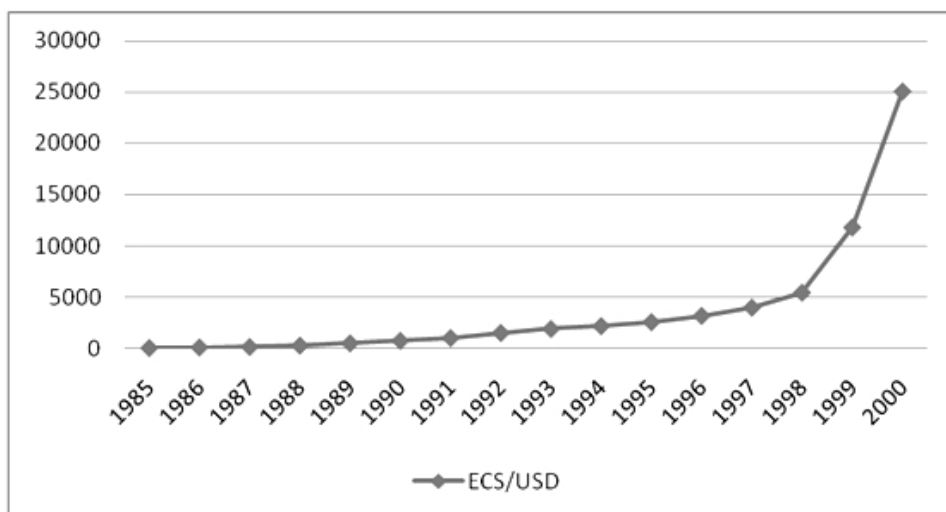
⁵ W 1997 roku USA generowało 37% eksportu Ekwadoru, podczas gdy w 1984 roku było to 66%.

Tabela 1. Wskaźniki semi-dolaryzacji w Ekwadorze w latach 1989–1999

Rok	Udział wartości w USD w aktywach ogółem		
	Depozyty	Quasi-pieniądz	Pożyczki
1989	14,7	9,7	1,9
1990	13,3	7,4	1,6
1991	14,5	7,5	3
1992	20	10,8	6,8
1993	16,9	12,6	13,4
1994	15,6	15,7	20,3
1995	19,2	24,3	28,3
1996	22,3	28	32,8
1997	23,6	36,9	45,1
1998	36,9	43,9	60,4
1999	53,7	47,4	66,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Banco Central del Ecuador, Dolarizaci3n, www.bce.fin.ec.

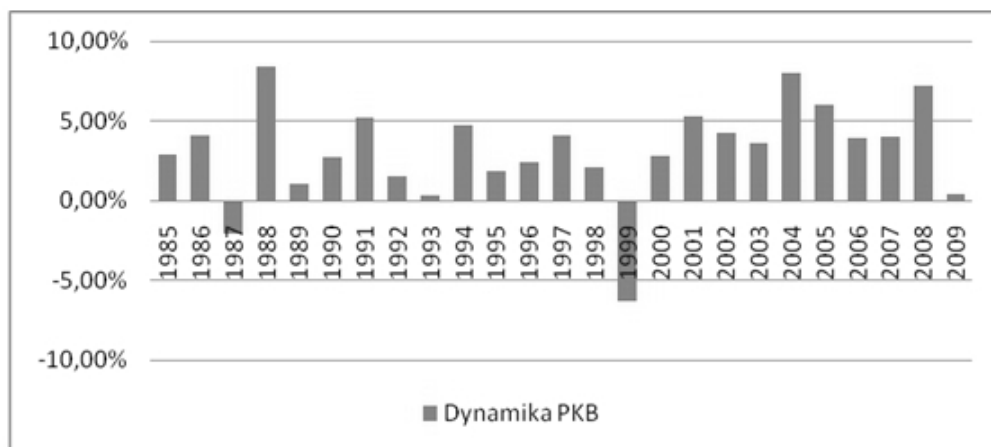
Dane dotyczące struktury walutowej niektórych aktyw3w potwierdzaj3 postępuj3c3 pośredni3 dolaryzacj3 (tabela 1.), kt3ra na pocz3tku analizowanego okresu charakteryzowała si3 małą dynamik3, jednak w drugiej połówce lat 90. zdecydowanie przyspieszyła. Od 1989 roku do 1999 roku udział depozyt3w dolarowych wzr3st trzykrotnie. Pozostałe wskaźniki charakteryzowały si3 jeszcze wi3ksz3 dynamik3, bowiem wartość quasi-pieniądza w systemie finansowym wzrosła pięciokrotnie, a udzielonych pożyczek aż trzydziestopięciokrotnie. Rok przed oficjalnym wprowadzeniem dolara struktura walutowa wskaźnik3w pokazywała, że jest on wykorzystywany na równi z krajowym sucre. Wobec powyższych danych można uznać, że semi-dolaryzacja była powodem, dla kt3rego ostatecznie podjęto decyzj3 o zmianie oficjalnego srodka płatniczego w Ekwadorze. Jednak dane dotyczące struktury walut w innych krajach Ameryki Południowej wskazuj3, że równieź one powinny wprowadzić dolara (Latorre, s. 21–22), co oznacza, że musiała wyst3pić inna przyczyna, kt3ra ostatecznie przes3dziła o konieczności implementacji nowego reżimu kursowego.

Wykres 1. Kurs wymiany ekwadorskiego sucre i dolara amerykańskiego w latach 1985–2000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CIA World Factbook 1990–2002.

Wykres 1. przedstawia kształtowanie się kursu walutowego ekwadorskiego sucre wobec dolara amerykańskiego. W latach 1998–2000 doszło do znacznej deprecjacji, gdyż wartość waluty krajowej wobec USD spadła pięciokrotnie. Spadkowi wartości sucre towarzyszyło dwupunktowe spowolnienie gospodarcze w 1998 roku. Rok później po raz pierwszy od ponad dekady zanotowano ujemną dynamikę PKB, a wartość wytworzonych towarów i usług spadła o 6 punktów procentowych (dalej pp.) (wykres 2.).

Wykres 2. Dynamika PKB Ekwadoru w latach 1985–2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Światowy, www.worldbank.org.

Wszystkie trzy zaprezentowane powyżej motywy częściowo tłumaczą zmianę reżimu kursowego, jednak żaden z nich nie wskazuje jednoznacznie, czym kierowały się władze Ekwadoru, podejmując decyzję o rezygnacji z waluty narodowej. Ponadto wymienione argumenty dotyczą również innych krajów Ameryki Południowej – Peru, Brazylii czy Argentyny – które ostatecznie utrzymały narodowy środek płatniczy.

W literaturze przedmiotu najczęściej wskazywanym argumentem jest „kryzys” waluty krajowej. Za główną przyczynę deprecjacji sucre uważa się napływ krótkoterminowych inwestycji portfelowych, powodujących wzrost poziomu inflacji (Deprez, s. 200–205). Według innej teorii zwiększony napływ inwestycji bezpośrednich ogranicza swobodę prowadzonej polityki kursowej, zwiększając tym samym ryzyko inwestycyjne w danym kraju, co z kolei prowadzi do zachwiania stabilności makroekonomicznej.

Gospodarka Ekwadoru jest uzależniona od eksportu artykułów rolnych (takich jak banany, kakao czy krewetki) oraz – po odkryciu złóż w latach 70. XX wieku – ropy naftowej. W czasach, gdy ceny ropy rosły, wpływy do budżetu państwa były stabilne i stosunkowo wysokie, co pozwalało ówczesnym władzom modernizować kraj (www.opec.org). Załamanie cen w latach 80. XX w. doprowadziło jednak do zwiększenia zadłużania państwa, wzrostu inflacji oraz osłabienia konkurencyjności ekwadorskiego przemysłu. Z powodu pogłębiającego się kryzysu władze podjęły decyzję o dewaluacji sucre w celu ograniczenia długu krajowego oraz zwiększenia konkurencyjności cenowej produktów krajowych na rynkach zagranicznych.

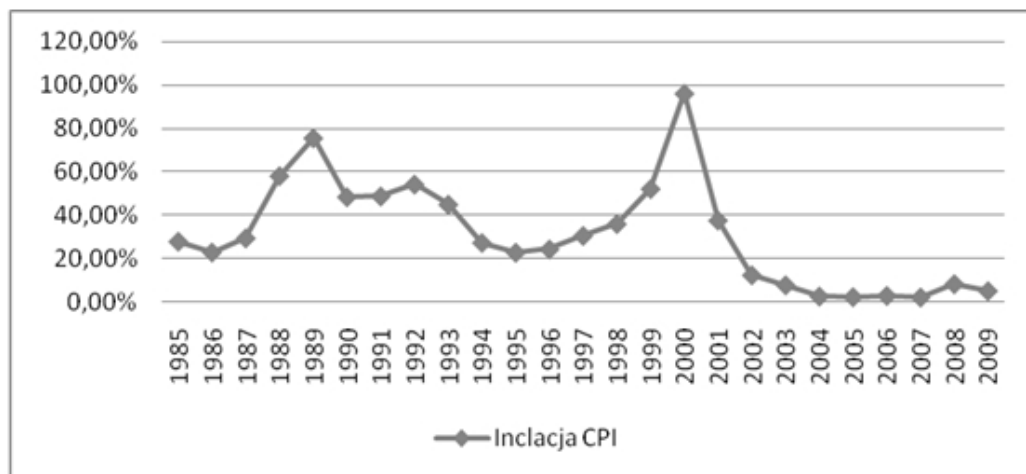
Polityczny aspekt kryzysu ujawnił się w 1997 roku, kiedy doszło do zaburzenia stabilności władzy, a populistyczny prezydent Abdal Bucaram został zdymisjonowany przez Kongres. W czasie rządów tymczasowego następcy ceny ropy na rynkach światowych po raz kolejny spadły⁶, a kryzys ekonomiczny rozprzestrzenił się na inne kraje Ameryki

⁶ Spadek cen ropy był spowodowany kryzysem bankowym w Azji w latach 1997–1998.

Południowej, co dodatkowo osłabiło ekwadorską gospodarkę. W rezultacie Ekwador oparła hiperinflacja (wykres 3.), rząd zaprzestał obsługiwaną długu zagranicznego, a na skutek „uciekania” od własnej waluty i deponowania oszczędności w dolarach doszło do załamania systemu bankowego (Jacome H, s. 10).

W tym okresie nasiliła się fala semi-dolaryzacji, która nakłoniła urzędującego prezydenta Jamila Mahuada do zgłoszenia projektu oficjalnego zastąpienia krajowego sucre dolarem. Propozycja ta została jednak skrytykowana, a niezadowolone obywateli doprowadziło do fali protestów, które zakończyły się dymisją prezydenta i przejściem władzy przez jego zastępcę – Gustavo Noboa. Pomimo dymisji pomysłodawcy dolaryzacja okazała się jedynym rozwiązaniem zaistniałych problemów. Wiosną 2000 roku rząd rozpoczął program wymiany waluty krajowej na dolara po stałym kursie 25 tys. sucre, a już w grudniu tego samego roku sucre całkowicie zniknął z obiegu. Od tego czasu Bank Centralny Ekwadoru ma prawo emitować jedynie monety o wartości pensa, 5, 10, 25 oraz 50 centów (www.travel.state.gov).

Wykres 3. Inflacja w Ekwadorze w latach 1985–2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Światowy, www.worldbank.org.

Powodem zmiany reżimu kursowego była głównie nadzieja na zatrzymanie inflacji, ponieważ z chwilą wprowadzenia dolara władze monetarne przestały być odpowiedzialne za podaż pieniądza. Dolaryzacja miała być również sposobem na zatrzymanie pogłębiającego się kryzysu systemu finansowego oraz stabilizację sytuacji ekonomicznej. Reforma miała zapewnić ukształtowanie nowej polityki gospodarczej, dzięki której inwestorzy zagraniczni nie będą obawiali się, że rząd w przyszłości podejmie decyzję o dewaluacji (Rönholm, s. 16).

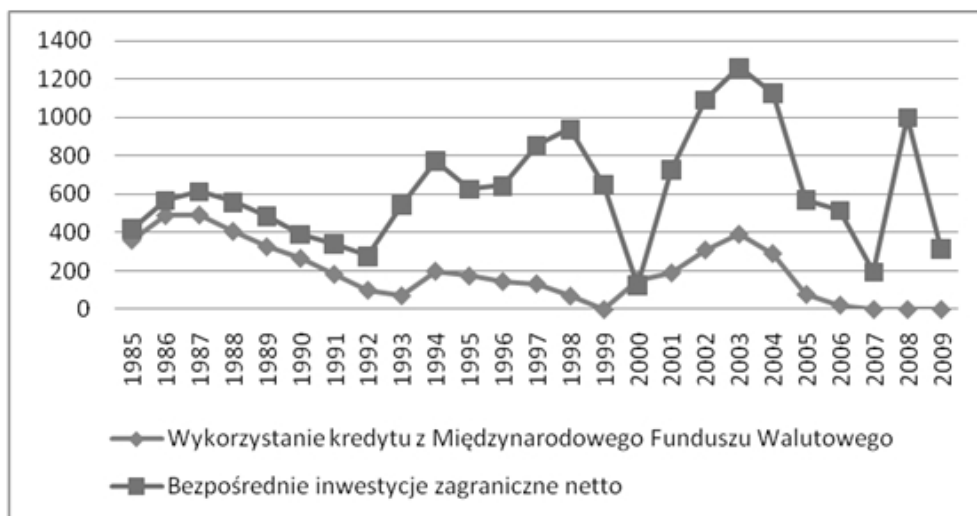
Skutki wprowadzenia dolara

Z chwilą wprowadzenia dolara sytuacja makroekonomiczna państwa zaczęła się stabilizować. Od 2001 roku Ekwador zwiększył wykorzystanie pożyczek udzielanych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy – MFW (wykres 4.), jednak pomoc udzielana przez organizację wiązała się z koniecznością spełnienia określonych warunków. Fundusz zażądał, by ceny gazu wykorzystywanego w gospodarstwach domowych, a także ceny paliw i prądu zostały podniesione do poziomu obowiązującego na rynkach międzynarodowych. Rząd musiał również zaprzestać kontrolowania cen podstawowych produktów żywno-

ściowych. Uwolnienie cen, choć pozytywne z makroekonomicznego punktu widzenia, uderzyło w najuboższą grupę społeczną, dla której oznaczało obniżenie dochodów realnych.

Konieczne było przeprowadzenie w sektorze publicznym reform, zwiększających przychody do budżetu oraz ograniczających wydatki. W tym celu podniesiono stawkę VAT z 10% do 12%⁷, zredukowano zatrudnienie w jednostkach państwowych, a wynagrodzenia pracowników pozostających na stanowiskach obniżono o połowę. Dodatkowym warunkiem była prywatyzacja niektórych sektorów gospodarki, przez co rząd Ekwadoru sprzedał prywatnym inwestorom między innymi system wodociągowy i kanalizacyjny, a także prawa do budowy i eksploatacji ropociągów (Rönholm, s. 19). Sprzedaż praw do eksploatacji zasobów ropy naftowej jest uważana przez społeczeństwo za wyzbywanie się przez państwo największego bogactwa naturalnego. Dekadę po prywatyzacji władze chcą, by zagraniczne korporacje zrezygnowały z koncesji dających im udział w zysku z eksploatacji złóż ropy naftowej, a w zamian podpisały kontrakty na usługi. Argumentem ma być fakt, że część dochodu uzyskiwana z wydobywania surowca, która powinna być zyskiem państwa, trafia do firm naftowych.

Wykres 4. Wykorzystanie kredytów z Międzynarodowego Funduszu Walutowego oraz napływ inwestycji bezpośrednich netto w latach 1985–2009 w mln USD

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Światowy, www.worldbank.org.

Stabilizację makroekonomiczną państwa potwierdzają takie wskaźniki, jak wskaźnik inflacji CPI, który po wprowadzeniu dolara ukształtował się na niskim, zbliżonym do wartości innych państw, poziomie (wykres 3.). Opanowanie inflacji uznawane jest za najważniejszy i najbardziej widoczny skutek wprowadzenia nowej waluty (Karnovitz, s. 12). PKB per capita wzrósł w analizowanym okresie ponad dwukrotnie i w 2009 roku wyniósł 4200 USD⁸, a średnioroczna dynamika PKB od momentu wprowadzenia dolara wynosi 4,5%. Należy jednak zwrócić uwagę, że poprawa sytuacji makroekonomicznej Ekwadoru, w tym przede wszystkim coraz większe wpływy do budżetu państwa, wynikają z rosnących cen ropy naftowej, której eksport stanowi podstawę gospodarki (Bo-Young, s. 9). W 2000 roku baryłka ropy wyceniana była na nieco ponad 20 USD, podczas gdy w czerwcu 2011 roku jej wartość osiągnęła 100 USD (www.tradingeconomics.com).

⁷ Obecnie stawka VAT wynosi 12% (www.deloitte.com).

⁸ W tym samym roku PKB per capita Brazylii wyniosło 8230 USD, Chile – 9644 USD, a Peru – 4469 USD.

Po 2000 roku znacznie zwiększył się napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, co jest związane z wymogami MFW, dotyczącymi prywatyzacji niektórych sektorów gospodarki. Największy strumień inwestycji trafia jednak do przemysłu naftowego, gdzie lokowany jest kapitał amerykański i europejski, a sektor rolniczy oraz małe i średnie przedsiębiorstwa nadal cierpią na niedobory kapitału.

Zmiana reżimu kursowego nie rozwiązała jednak wszystkich problemów, z jakimi boryka się gospodarka Ekwadoru. W kraju nadal utrzymuje się wysoka stopa bezrobocia⁹, a rozwarstwienie społeczne staje się coraz bardziej widoczne (Banco Central del Ecuador, 64). Jednym ze wskaźników ilustrujących poprawę sytuacji obywateli jest zmiana wysokości przeciętnego wynagrodzenia. Dziesięć lat po zmianie reżimu kursowego wysokość średniej pensji wzrosła jedynie o 30 USD (w ujęciu realnym), co oznacza, że przeciętne wynagrodzenie pozostaje na niskim poziomie.

Warunki prowadzenia działalności gospodarczej na rynku ekwadorskim nie sprzyjają inwestycjom. Indeks *strength of legal rights* utrzymuje się na poziomie trzech punktów¹⁰, co oznacza, że przepisy dotyczące rynku kredytów słabo chronią strony kontraktu. Dodatkowo w Ekwadorze nadal obowiązują stosunkowo wysokie stopy procentowe, choć ich poziom znacznie się zmniejszył z powodu zmiany reżimu kursowego. Oprocentowanie lokat kształtuje się na poziomie 5% w 2011 roku w stosunku do 40% w 1999, a oprocentowanie kredytów w analogicznym okresie zmalało z 50% do 12% (www.tradingeconomics.com). Poziom stóp procentowych w Ekwadorze jest skorelowany z oprocentowaniem na rynku amerykańskim, a różnica w wysokościach oprocentowania wynika z ryzyka inwestycyjnego oraz struktury kosztów na rynku finansowym. Wprowadzenie dolara spowodowało znaczne obniżenie kosztu kredytu, jednak stopy procentowe nadal są zbyt wysokie, by zaciągać kredyt w celu finansowania inwestycji w sektorze rolniczym oraz w małych przedsiębiorstwach.

Zdaniem Autorki zmiana reżimu kursowego, pomimo opisanych kosztów, stanowi korzystne rozwiązanie zarówno w krótko-, jak i długookresowej perspektywie. Oprócz omawianych skutków, takich jak napływ BIZ, stabilizacja inflacji czy przyspieszenie tempa rozwoju gospodarczego, wprowadzenie dolara ogranicza koszty transakcyjne, eliminuje ryzyko kursowe, chroni Ekwador przed kryzysami walutowymi oraz atakami spekulantów na krajową walutę, a także zwiększa stabilność monetarną (Wójcik, s. 23). Eliminacja kosztów jest szczególnie istotna w przypadku kraju, którego podstawę gospodarki stanowi wydobywanie i eksport ropy naftowej kwotowanej właśnie w dolarze. Wydaje się, że nowy reżim nadal będzie korzystnie wpływać na gospodarkę Ekwadoru, a pokonanie istniejących problemów, przede wszystkim natury społecznej i politycznej, jest kwestią czasu.

Podsumowanie

Ekwador był pierwszym krajem w Ameryce Południowej, który zdecydował się na przyjęcie dolara jako oficjalnego środka płatniczego. Decyzja o zmianie reżimu kursowego była podyktowana kryzysem ekonomicznym, który w latach 90. XX wieku osłabił ekwadorską gospodarkę. Na skutek pogorszenia koniunktury na rynkach międzynarodowych zmalał eksport, a niskie ceny ropy naftowej dodatkowo ograniczyły wpływy do budżetu. Jednym ze sposobów walki z kryzysem była dewaluacja sucre, jednak decyzja ta, zamiast poprawić konkurencyjność ekwadorskich towarów, doprowadziła do hiperinflacji. Obywatele, obawiając się, że ich oszczędności stracą wartość, wymieniali posiadany kapitał

⁹ W 2000 roku stopa bezrobocia wynosiła 9%, a w 2009 roku – 7,9%.

¹⁰ W dziesięciostopniowej skali oceny stosowanej przez Bank Światowy.

na dolary, a masowe przewalutowania oszczędności doprowadziły do pośredniej dolaryzacji. Wraz z kryzysem ekonomicznym kraj opanował kryzys władzy, który doprowadził do wielu zmian na kluczowych stanowiskach. Ostatecznie wiosną 2000 roku przyjęto dolara jako oficjalny środek płatniczy, a do końca roku z obiegu wycofano sucre.

Najważniejsze skutki ekonomiczne zmiany reżimu to opanowanie inflacji, napływ bezpośrednich inwestycji spowodowany prywatyzacją wielu sektorów gospodarki, chociażby przemysłu naftowego, a także zwiększenie wykorzystania funduszy z MFW. Wprowadzenie dolara nie naprawiło jednak wszystkich problemów Ekwadoru, bowiem średnia wysokość wynagrodzenia jest nadal niska, a zróżnicowanie dochodów pogłębia rozwarstwienie społeczne. W kraju obowiązują wysokie stopy procentowe, co ogranicza wykorzystanie kredytów i hamuje napływ inwestycji.

W 2007 roku prezydentem Ekwadoru został populistyczny Rafael Correa, który zdobywa coraz większą popularność w kraju, głosząc komunistyczne poglądy. Zachodzące zmiany, na przykład renacjonalizacja, są echem wydarzeń z 2000 roku. Przeprowadzane reformy podzieliły społeczeństwo i uzdrowiły gospodarkę, jednak zarówno polityków, jak i obywateli czeka jeszcze dużo pracy, by uporządkować wszystkie problemy, z którymi boryka się ekwadorska gospodarka.

Bibliografia

- Banco Central del Ecuador (2010), *La Economía Ecuatoriana Luego de 10 Años de Dollarización*, Dirección General de Estudios, Quito.
- Beckerman P. (2001), *Dollarization and Semi-Dollarization in Ecuador*, World Bank Policy Research Working Paper, No. 2643, Waszyngton.
- Bo-Young K., Jai-Sleen M. (2007), *The macroeconomic effects of dollarization: Ecuador and El Salvador* za: www.iberamerica.kr/data/file/9-2-01.pdf, [data dostępu: 07.06.2011].
- Borowiec J. (2001), *Unia ekonomiczna i monetarna*, Wydawnictwo AE Wrocław, Wrocław.
- Broz T. (2005), *The Theory of Optimum Currency Areas, A Literature Review*, Privredna kretanja i ekonomska politika 104/2005.
- Bureau of Consular Affairs, U.S. Department of State, www.travel.state.gov/travel/cis_pa_tw/cis/cis_1106.html, [data dostępu: 07.06.2011].
- Central Intelligence Agency, *World Factbook 1990–2002*, www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook, [data dostępu: 05.06.2011].
- Deloitte, www.deloitte.com/view/en_GX/global/services/tax/indirecttax/article/63bdfbd6ea1fb110VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm, [data dostępu: 07.06.2011].
- Deprez J., Harvey J. T. (1999), *Foundations of International Economics: Post-Keynesian Perspectives*, Routledge, Londyn.
- Fischer S. (2001), *Distinguished Lecture on Economics in Government: Exchange Rate Regimes: Is the Bipolar View Correct?*, The Journal of Economic Perspectives, Vol. 15, No. 2. (Spring, 2001), pp. 3–24, Waszyngton.
- International Monetary Fund, www.imf.org/external/index.htm.
- Jácome H (2004), *The Late 1990s Financial Crisis in Ecuador: Institutional Weaknesses, Fiscal Rigidities, and Financial Dollarization at Work*, IMF Working Paper, Monetary and Financial Systems Department, WP/04/12.

- Jameson K. P. (2004), *Dollarization in Ecuador: A Post-Keynesian Institutional Analysis*, Department of Economics Working Paper Series, Working Paper No: 2004–5, University of Utah, Department of Economics, Salt Lake City.
- Karnovitz A., Moldovan S., Menelaws R.D (2010), *Modernizing financial institutions (MFI), An assessment of alternative monetary regimes for a future Palestinian State: Dollarization versus a National Currency, Selected Literature Review with Case Studies of Ecuador and El Salvador*, The Louis Berger Group.
- Kenen P. B. (1994), *Exchange Rates and the Monetary System: Selected Essays of Peter B. Kenen: Selected Essays of Peter B. Kenen (Economists of the Twentieth Century)*, Edward Elgar Publishing, Anglia.
- Latorre M. B. (1999), *Dolarización en América Latina: Una cuantificación de las elasticidades de sustitución entre monedas*, Banco Central del Ecuador, Notas Técnicas Dirección de Investigaciones Económicas.
- McKinnon R. (2002), *Optimum Currency Areas and the European Experience*, Economics of Transition Volume 10 (2) 2002, Stanford.
- Mundell, R. (1961), *A Theory of Optimal Currency Areas*, The American Economic Review, Vol. 51, No. 4., pp. 657–665.
- Organization of the Petroleum Exporting Countries, www.opec.org/opec_web/en/about_us/148.htm, [data dostępu: 07.06.2011].
- Rönnholm G. (2007), *The dollarization process in Ecuador and in El Salvador. The motives, the political and economical outcomes and effects*, Stockholm University, Department of Political Science, Sztokholm.
- United States Department of Homeland Security, *Yearbook of Immigration Statistics: 2010*, Office of Immigration Statistics, Washington, D.C 2011.
- U.S. Department of State, www.m.state.gov/md35761.htm, [data dostępu: 11.10.2011].
- World Bank, www.worldbank.org.
- Wójcik C., *Przesłanki wyboru reżimu kursu walutowego w teorii i badaniach empirycznych*, www.akson.sgh.waw.pl/~cwojcik/research/Wybor%20rezimu.pdf, [data dostępu: 11.10.2011].